

Ministrės pranešimas (*trumpasis variantas*)

**„Geresnis mokinių mokymasis – esminis švietimo
sistemos prioritetas“
konferencijoje „Ką turime daryti kitaip“**

Lietuvos edukologijos universitetas
2015 m. rugpjūčio 26 d.

Ižanga

Gerbiamoji Seimo Pirmininke, Seimo Švietimo, kultūros ir mokslo komiteto Pirmininke, Seimo nariai, Svečiai ir Viešnios, mieli Kolegos,
Sveiki susirinkę į kasmetinę švietimo konferenciją pasitikti ateinančių mokslo metų!
Dėkoju visiems susirinkusiems, kad savo dalyvavimu rodote dėmesį ir pagarbą švietimui.

Prieš Rugsėjo 1-ąją kiekvienas mokytojas, vadovas, ministras ir visi permąsto, kas gerai, negerai, ką darysime kitaip, kas man iš esmės yra mokykla, švietimas apskritai.

Tvirtai tikiu, kad švietimas yra svarbiausia ir esmingiausia mūsų bendruomenės veikla, nes ji renčia pamatus mūsų šaliai. Be pilietiškai brandžių, išsilavinusių ir iniciatyvių žmonių, nebus nieko – nei aukštos ekonomikos, nei krašto gynybos, nei darnaus gyvenimo ir noro jį kurti Lietuvoje.

Kodėl ši konferencija, kaip svarbiausias Respublikos švietimo elito mokslo metų renginys, skirtas švietimo ir mokinių mokymosi kokybei?

Pasakysiu paprastai: nė vienas nenorime prastos medicinos, duobėtų kelių, abejingo, kartais net brutalaus elgesio piliečius aptarnaujančiose kontorose. Taip pat pagrįstai visuomenė nenori ir nekokybiško švietimo. Nesirūpindami švietimo kokybe, išsižadame savo ateities, nededame pagrindo valstybės brandai. Tačiau švietimo rezultatas ateina kantriai, ilgai ir nuosekliai dirbant. Švietimas – sunki užduotis, per visą Nepriklausomybės laikotarpį dėmesys ne kartą buvo nukrypęs nuo esminio tikslo prie iki galo neužbaigtų darbų (*pvz., karjeros specialistų įvedimas, bendrojo ir išplėstinio kurso sujungimas į valstybinius egzaminus, adaptuotos programos pasekmės norinčiam toliau mokytis suaugusiam*). Suprantu, kad kliūtys negali būti panaikintos vienu mostu. Tačiau turime daug tyrimų išvadų, duomenų apie švietimo būklę, jie duoda nuorodų, ką ir kaip padaryti geriau. Pradėjusi dirbti ministre, paklausiau ministerijos skyrių ir pavaldžių institucijų, kaip diegiamos švietimo, mokyklų, mokinių vertinimo išvados, kas daroma, kad kokybė pagerėtų. Manau, tai prasmingas klausimas ir savivaldybėse, mokyklose. Švietimo sritis turbūt vienintelė iš visų, nuo pat Nepriklausomybės pradžios turi gerai ekspertų vertinamas strategijas, tačiau, sakyčiau, einant nusibrėžta kryptimi buvo stokota strateginio valdymo, nuosekliai nesilaikyta strateginių tikslų. Bėgame neužbaigę darbų, nepasiekę reikšmingų rezultatų. Ir tada nesukuriame visuomenės trokštamos ir pasaulio švietimo raidą atitinkančios kokybės.

Darykime viską, kad būtų nuosekliai rūpinamasi didžiausios švietimo reformos pradininkės prof. Meilės Lukšienės nubrėžta švietimo pertvarkos kryptimi, nenukrypstama tik į vieną sritį (*pvz., aukštąjį mokslą ar profesinį mokymą*), dirbama visą sistemą tobulinant.

Mūsų visų – švietimo sistemos politikų ir administratorių – svarbiausias uždavinys – stiprinti švietimo kokybę. Tam turime reikiamas teises prielaidas: *Valstybės pažangos strategiją „Lietuva 2030“, Valstybinę švietimo 2013–2022 metų strategiją, bendrą Europos sąjungos augimo strategiją „Europa 2020“*. Iškeltiems tikslams įgyvendinti gaunami neblogi finansiniai ištekliai (visų pirma,

ES struktūrinių fondų pinigai). Turime iki šiol mums reikšmingą ir vertingą Meilės Lukšienės su bendraminčiais rengtą Lietuvos švietimo koncepciją, mūsų švietimo reformos filosofiją, vertybinę pagrindą ir įgyvendinimo kryptį. Kasmet nacionaliniu lygiu keliami švietimo ir mokslo ministro prioritetai, tvirtinami Ministro Pirmininko. Esu įsitikinusi, kad kiekvienai savivaldybei ir mokyklai svarbu turėti mokslo metų ar kalendorinių metų prioritetus, juos įgyvendinti ir po to įvertinti pagal užsibrėžtus rodiklius. Raginčiau savivaldybes dirbti su mokyklų vadovais, bendruomenėmis dėl mokyklos veiklos prioritetų (kad ir metams ar dvejiems), kelti konkrečiai mokyklai uždavinius, nukreiptus gerinti mokinių pasiekimus.

Lietuvos švietimas turi aukštų rezultatų, profesionaliai įgyvendinamų ir rezultatą duodančių iniciatyvų, europinio, drįsčiau teigti, pasaulinio lygio pedagogų ir mokyklų. Mūsų mokiniai tarptautinėse olimpiadose, konkursuose laimi medalius, mokyklos parodo gražių pilietinių akcijų. Tačiau palyginti su kitomis pasaulio ar Europos Sąjungos šalimis, Lietuvos mokinių pasiekimai vidutiniški. Nors turime daug ugdymo įstaigų, tačiau jų įvairovė maža, trūksta galimybių kiekvienam mokiniui rasti geriausią, jo poreikius atitinkančią aplinką. Nepatenkinti nei tėvai, nei mokiniai. Ir pedagogai nėra iki galo patenkinti savo darbu.

Švietimas atlieka ir daugybę socialinių funkcijų: ne tik ugdymo (mokymo, auklėjimo, lavinimo), bet ir socialinės atskirties mažinimo, pilietinio gyvenimo, tradicijų ir papročių išlaikymo, kultūros kūrimo, bendradarbiavimo, sveikatos stiprinimo. Natūralu, nes švietimo pertvarkos susietos su holistine žmogaus ir visuomenės samprata, demokratijos vertybėmis.

Paanalizuokime, kokie mūsų rezultatai ir į ką šias mokslo metais turime kreipti daug dėmesio, dirbti nuosekliai ir sutelktai, kokie šių mokslo metų **prioritetai**.

Šių mokslo metų svarbiausios darbų kryptys

Lietuvos Respublikos Vyriausybė šiais mokslo metais toliau didins priešmokyklinio, bendrojo ugdymo ir profesinio mokymo kokybę ir prieinamumą. Ruošiamės **privalomam priešmokykliniam ugdymui**. Išmėginsime **klasės krepšelį**. **Stiprinsime lietuvių kalbos ir literatūros mokymą** visose Lietuvos mokyklose – ir lietuvių, ir kitų tautinių bendrijų. Dedamos pastangos, kad **profesinis mokymas taptų dar prieinamesnis ir lankstesnis**. Toliau bus **plečiama vaikų neformaliojo švietimo įvairovė**, Vyriausybė nuo kitų metų tam dar labiau didins finansavimą. Sieksime **mažinti mokinių skaičių specialiojo ugdymo ir socializacijos įstaigose**, netrukus šios įstaigos bus pertvarkomos. Dar vienas itin svarbus ateinančių metų prioritetas – paskatinti, kad **mokytojų bendruomenė pasiektų aukštą profesionalumo lygį**. Šiais mokslo metais tęsime ir toliau išeitinių išmokų iš darbo norintiems pasitraukianti pensinio amžiaus pedagogams mokėjimą, toliau ieškosime galimybių didinti mokytojų atlyginimus, siekiant pritraukti jaunos, išlaikyti geriausius ir nuolat tobulėjančius mokytojus.

Vyriausybės metų prioritetai jau yra žinomi, todėl noriu detaliau aptarti, į ką kreipsiu dėmesį juos įgyvendinat.

Visą mano pranešimą gausite konferencijos pabaigoje. Dabar išskirsiu kai kurių sistemos dalių svarbiausius akcentus.

Bendradarbiavimas – būdas siekti geresnio mokinių mokymosi

Džiaugiuosi, kad pirmą kartą šioje švietimo žmonėms svarbioje konferencijoje dalyvauja ir tėvų, ir mokinių atstovai, akcijos „Moksleiviai – į Vyriausybę“ dalyviai, taip pat mokytojų asociacijų atstovai, politikai, švietimo administratoriai, socialiniai partneriai. Bendradarbiaujant su visomis interesų grupėmis galima pasiekti geresnės ugdymo kokybės. Linkiu, kad skirtingų interesų grupių

polilogai vyktų ir mokyklose. Šiuos mokslo metus Švietimo ir mokslo ministerija skelbia **mokyklos bendruomenės metais**.

Smagu, kai klausimus sklandžiai sprendžiame su kitomis ministerijomis, Vyriausybe, Seimu, nevyriausybinėmis organizacijomis, socialiniais partneriais, tada laimime visi (*pvz., ką tik kartu su teisingumo ministru pasirašėm Teisinio švietimo programą*). Kaip gero bendradarbiavimo pavyzdį paminėsiu darbą rengiant pagalbos, specialiojo ugdymo vaikų socializacijos centrų veiklos kokybės gerinimo planą: įsitraukė Socialinės apsaugos ir darbo, Sveikatos apsaugos, Vidaus reikalų, Teisingumo ministerijos, Kalėjimų departamentas, Lietuvos savivaldybių asociacija, Vaikų teisių apsaugos kontrolieriaus tarnyba ir nevyriausybinių organizacijų. Ir kiekvieną ir jus visus raginu kryptingiau veikti bendradarbiaujant su visomis mokyklos bendruomenės grupėmis. Suklusime! Ir mokiniai, ir tėvai aukščiausiai vertina mokyklos veiklas, susijusias su neformaliuoju švietimu, mokyklos tradicijų palaikymu, gerais renginiais mokykloje, žemiausiai – tėvų įtraukimą į mokyklos veiklą, tėvų pedagoginį švietimą. Tyrimai rodo reikšmingą ryšį tarp tėvų į(si)traukimo ir mokinių pasiekimų: tai glaudžiai susiję su mokinių daroma pažanga. Tėvų apklausos duomenimis, apie pusę tėvų (48 proc.) kasdien arba beveik kasdien kalbasi su savo vaiku apie tai, kaip jam sekasi mokykloje. Su mokytojais dauguma tėvų (39 proc.) bendrauja tik kartą per trimestrą ar pusmetį. Penktadalį tėvų norėtų būti aktyvesni mokyklos veikloje. Juos tereikia paskatinti, pakviesti.

Man taip pat labai svarbu, kad būtų dalykiški, abipuse pagarba grindžiami santykiai su **profesinėmis sąjungomis**, atstovaujančiomis švietimo darbuotojams. Atsakingai sakau, kad esame atviri socialiniam dialogui sprendžiant profesinių sąjungų keliamas problemas, tačiau atsisakykime nepagarbos, tuščiažodžiavimo ir manipuliavimo. Suprantamas pedagogų nepasitenkinimas darbo užmokesčiu, rūpestis dėl profesijos prestižo ir kitų nūdienos švietimo procesų. Šiuo metu, įgalioti Vyriausybės, vedame derybas su profesinėmis sąjungomis dėl Lietuvos švietimo šakos kolektyvinės sutarties. Deramės dėl finansinių paskatų pedagogams, turintiems 30 metų pedagoginio stažo, pasitraukiantiems iš švietimo, ikimokyklinio ugdymo auklėtojų, priešmokyklinio ugdymo pedagogų, mokytojų atlyginimų didinimo, etatinio mokytojų darbo apmokėjimo, ilgalaikės pedagoginių darbuotojų darbo užmokesčio didinimo programos ir kt. Deja, profesinių sąjungų keliamų problemų sprendimas nėra vienos dienos darbas ir tam reikia nemažai lėšų. Noriu patikinti, kad Švietimo ir mokslo ministerija ir Vyriausybė siekė ir sieks pozityvaus dialogo ir bendro sutelkto darbo. Tikiuosi, kad tai padės išspręsti mokytojams svarbius ekonominius, socialinius klausimus ir užtikrins mokiniams kokybišką ugdymą.

Ankstyvojo ugdymo prieinamumo didinimas ikimokyklinio amžiaus vaikams

Tyrimais įrodyta, kad kokybiškas ikimokyklinis ugdymas yra sėkmingas tolesnio mokymosi pagrindas, užtikrinantis asmeninį tobulėjimą, socialinę ir kultūrinę integraciją, gebėjimą įsidarbinti. Tarptautinių tyrimų duomenimis, lankęs darželį penkiolikmetis Lietuvoje savo bendraamžius lenkia 36 taškais, t. y. beveik vieneriais metais. Tai rodo gerą Lietuvos ikimokyklinio ugdymo pedagogų darbą, nors čia irgi ne riba (*pvz., Šanchajuje priešmokyklinis ugdymas duoda didesnę efektą 118 taškų, Slovakijoje – 105, Izraelyje, Prancūzijoje – 100, bet Estijoje mokymosi efekto neduoda*). Reikia rimtai dirbti, kad vaikui būtų suteiktas jo vaikystę turtinantis, asmenybę tobulinantis ugdymas. O į netinkamus, kartais net žiniasklaidoje skandalingai nuskambėjusius faktus, nors jie būna pavieniai, visos tarnybos turi reaguoti operatyviai ir nedelsiant šalinti trūkumus. Vienas iš jų – **ikimokyklinio ugdymo įstaigų stygius**. Savivaldybė yra atsakinga ne tik už tuos vaikus, kurie yra ugdomi savivaldybės institucijose, bet ir už tuos, kurie gyvena savivaldybės teritorijoje. Ministerija yra pasiūliusi naujų ikimokyklinio ugdymo modelių, kai vaikai gali būti ugdomi įvairiose aplinkose (*pvz., mokyklose, darbovietėse, butuose, lauke, miške. Žinybiniai, privatūs ar kelių steigėjų darželiai*). Kviečiu drąsiau rinktis.

Pripažinkime, kad vis dar trūksta **ikimokyklinių įstaigų darbo lankstumo**. Reiktų atsiliiepti į visuomenės keliamus poreikius: taikyti įvairesnes ugdymo filosofijas (pvz., *Montessori, Valdorfo, Suzuki ir kitas*); lanksčius darbo grafikus (pvz., *jei yra poreikis, paankstinti ar pailginti darbo laiką, dirbti savaitgaliais, sudaryti galimybes tėvams palikti kelioms dienoms su nakvyne ir kt.*); pritaikyti vaikui ugdyti palankias erdves (pvz., *racionaliau panaudoti miegamuosius*).

Geresnis švietimas vaikystėje – tolesnio gyvenimo sėkmės pagrindas

Todėl kitas prioritetas mūsų darbotvarkės klausimas – pasirengimas pereiti prie privalomo priešmokyklinio ugdymo. Kaip minėjau, ankstyvoji vaiko patirtis lemia, kaip jam seksis mokytis toliau. Naujausi tyrimai (pvz., *PISA¹, TIMSS²*) įrodo, kad, padėjus tvirtus pagrindus iki mokyklos lankymo pradžios, vėliau mokomasi geriau, sumažėja mokyklos nebaigimo (iškritimo iš švietimo sistemos) pavojus, gerėja mokymosi pasiekimai, didesnė tikimybė, kad tai bus tęsiama visą gyvenimą, mažėja našta visuomenei.

Švietimo valdymo informacinės sistemos duomenimis, pastaraisiais metais pastebimas įsitraukusių į priešmokyklinę programą vaikų skaičiaus didėjimas – 2014–2015 m. m. priešmokyklinio ugdymo programose dalyvavo per 95 proc. šešiamečių. Savivaldybių administracijos turi gerokai pasukti galvas, kaip įtraukti visus teritorijoje gyvenančius vaikus ugdytis priešmokyklinio ugdymo programose.

Ruošiantis ankstinti privalomą priešmokyklinį ugdymą, turime atlikti tam tikrus „namų darbus“. Jeigu Seimas priims pataisą dėl privalomojo priešmokyklinio ugdymo nuo 6 metų įvedimo, tvirtinant 2016 metų savivaldybių ir valstybės biudžetus, bus numatytos papildomos lėšos privalomam priešmokykliniam ugdymui. Švietimo ir mokslo ministerijos skaičiavimais, reikės įrengti daugiau kaip 110 naujų priešmokyklinio ugdymo grupių, pasirūpinti trūkstamais priešmokyklinio ugdymo pedagogais (daugiau kaip 90) ir švietimo pagalbos specialistais (apie 200), organizuoti daugiau kaip 2000 vaikų, gyvenančių toliau nei 3 km nuo artimiausios ugdymo įstaigos, vežiojimą.

Kiekvienoje pamokoje efektyvus mokymasis

Kalbėdama apie bendrąjį ugdymą, norėčiau akcentuoti vertybinę nuostatą – **mokytis yra prigimtine kiekvieno žmogaus teisė**. Mums svarbus socialinis kapitalas, jo kokybė ir galia. Kuriame 21 a. švietimą, kuriam būdingi sudėtingų visuomenės koncepcijų persvarstymai (lygybė – nelygybė, lyties kategorija, pabėgėliai ir t. t.), požiūrių įvairovė, didžiulė sparta ir nuolatiniai pokyčiai. Švietimas negali būti *ad hoc* (liet. šiuo atveju, laikinai) „gaisrų gesinimo“ sritis, jam reikia strateginio požiūrio ir valdymo. Privalu nuolat rūpintis, ar esame susitelkę ir nepamirštame esminės **ugdymo paskirties** – suteikti asmeniui visaverčio gyvenimo pagrindus ir padėti jam nuolat tobulinti savo gebėjimus.

Pradėsiu nuo mūsų Tarptautinio penkiolikmečių tyrimo PISA rezultatų. Jie nėra tokie, kaip suomių ar estų. Lietuvos mokinių pasiekimai nėra vienos interesų grupės (tėvų, politikų, švietimo profesionalų) netenkina, visi norėtų geriau. Klausiu savęs ir kitų, kodėl Lietuvoje vyrauja **žemiausių**

¹ Ekonominio ir socialinio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos (angl. *Organisation for Economic and Social Cooperation and Development*) Tarptautinis penkiolikmečių tyrimas (angl. *Programme for International Student Assessment*).

² Tarptautinės švietimo pasiekimų vertinimo asociacijos IEA (angl. *International Association of the Evaluation of Educational Achievement*) inicijuotas Tarptautinis matematikos ir gamtos mokslų gebėjimų tyrimas (angl. *Trends in International Mathematics and Science Study*).

lygių (2 ir 3 iš 6) **pasiekimai** (kai, nekalbant apie geriausius šalių rezultatus, net kaimyninėje Latvijoje didžioji dalis mokinių pasiekia dvigubai daugiau – 4 lygį)? Lietuvoje net trečdalis vaikų rodo tik žemiausio lygio raštingumą. Kodėl **aukščiausio (5 ir 6) lygio užduotis** atlieka vos keli procentai Lietuvos vaikų? Skaudūs klausimai visiems. Dalį atsakymų radome palyginę PISA tyrimų programas, Lietuvos bendrąsias programas ir vadovėlius, dalį – pačioje pamokoje (*pvz., pernelyg dažnai mokymas pamokoje vykdomas frontaliu būdu, menkai diferencijuojamas, beveik iš viso neindividualizuojamas; orientuojamasi labiau į atminties lavinimą, ne į kūrimą, atradimą*). Turime susitelkti gerinti ugdymo proceso būklę, kad bendrųjų kompetencijų ugdymas taptų mokyklos praktika.

Savivaldybių ir mokyklų prašau atidžiai analizuoti nacionalinių ir tarptautinių tyrimų ataskaitas ir užduotis. Tuo turi būti efektyviai pasinaudojama įgyvendinant ugdymo turinį. Tam bus naudinga specialiai parengta medžiaga savivaldybėms, mokykloms, mokytojams. Tikiuosi, kad mūsų mokiniai bus mokomi šiuolaikiškai, orientuosimės į kiekvieno iš jų pažangą, ir Lietuvos mokinių rezultatai tenkins ir juos pačius, jų mokytojus, tėvus, politikus ir švietimo administratorius. Ir dar. Norėčiau pabrėžti – esame atsakingi už visų vaikų ugdymą. Turime sutelkti dėmesį ne į elitines mokyklas – dėl jų egzistavimo iš valstybės ar savivaldybių biudžetų prasmės reikėtų rimtai spręsti. Mūsų dėmesio centre turi būti **egalitarinis švietimas**.

Manau, kad šiuo metu silpniausia Lietuvos mokyklų veiklos sritis yra ugdymas ir mokymasis, pagalba mokiniui, o tai – pati mokyklos darbo esmė. Atkreipiu dėmesį į **individualizuotą, personalizuotą mokymą ir mokymąsi**, kad ugdymo turinys turi būti pritaikomas vaikui, o ne vaikas „pritempiamas“ prie ugdymo turinio.

Taigi dar ir dar kartą akcentuoju: pagrindinė mokyklos veikla yra **aktyvus vaiko mokymasis**. **Pamoka** – valstybės investicija į mokinį, todėl labai svarbus kiekvienos pamokos veiksmingumas. Mokyklų vadovai turi ypač daug dėmesio skirti, kad visa veikla pamokoje būtų skirta mokymuisi.

Pirmiausia svarbu **lankomumas**, kad nebūtų praleista nė viena pamoka, garantuotas kokybiškas pavadinimas. Yra faktų, kad klasių dienyuose žymime pamokas, kurios neįvyko dėl mokyklos renginių, projektų, mokytojų išvykimo į kvalifikacijos tobulinimo renginius. Tėvai kelia problemą dėl mokytojų vėlavimo ir pamokų praleidinėjimo. Lietuvoje nustatyta 35–45 minučių pamokos trukmė, bet dėl mokinių, o kartais ir mokytojų **vėlavimo** sutrumpėja mokymosi laikas ir tai atsiliepia ugdymo rezultatams. Būtina imtis rimtų priemonių vėlavimą ir pamokų praleidinėjimą dėl mokyklos švenčių, minėjimų ar kitų priežasčių užkardyti. Taigi kiekviena pamoka – šventas reikalas. Ji nebūtinai turi vykti klaseje, gali ir turėtų keltis ir į kitas aplinkas (gamtoje, muziejuje, gamykloje, bibliotekoje ir t. t.). Pamokų organizavimas kitose erdvėse turėtų būti ne tik mokytojo rūpestis. Padėkime mokytojams tai organizuoti.

Prašau visų interesų grupių diskutuoti dėl galimų šalies lygmens sprendimų, ar reikia nustatyti kriterijus, kad praleidusiam kažkiek pamokų mokiniui neišduotumėm išsilavinimo dokumento. Mokslo metus pradėkime su šūkiu – „**Nė vienos praleistos pamokos!**“

Kai neveiksmingai dirbama pamokoje, didinamos **namų darbų apimtys**. Tyrimai rodo, kad mokinių namų darbų trukmė yra per ilga, o jų panaudojimas menkas. Tą patį klausimą kelia mokiniai ir tėvai: kam tiek daug namų darbų, jei po to su jais pamokoje nedirbama, jei mokymasis vyksta tik savarankiškai, namuose. Visi žinome, kad dalis mokinių neturi galimybės tinkamai atlikti namų darbų dėl prastų sąlygų namuose. Kam užduoti tiek ir tokių namų darbų, jeigu jie per sudėtingi ar per primityvūs, nediferencijuoti? Siūlau jautriai, atsakingai žiūrėti į kiekvieną vaiką ir jo realią situaciją namuose ir prireikus sudaryti sąlygas namų darbus atlikti mokykloje.

Turime jautriau paisyti mokinio mokymosi konteksto, sąlygų ir vertinti konkretaus mokinio pažangą, pašalinti mokinių selekcijos, segregacijos atvejus. Jie veda tik į konkurenciją ir patyčias. Mums, švietimo profesionalams, turi rūpėti ne reitingų lentelės, bet geresni kiekvieno mokinio rezultatai, savivertė, jausena. Mums svarbus modernios, europietiškos ir kartu puoselėjančios savo identitetą asmenybės ugdymas.

Bendrojo ugdymo kokybei didinti mokslo institutai, slėniai ir sektoriniai praktinio mokymo centrai

Nė viena pasaulio šalis nepajėgi nupirkti kiekvienai mokyklai aukšto lygio **gamtos, technikos mokslų laboratorijų**, tačiau Lietuvos mokiniams turi būti galimybė pasinaudoti universitetų, mokslo institutų, slėnių technika, laboratorijomis, sektoriniais mokymo centrais.

Vaikų inkluzinis (įtraukusis) ugdymas – integrali švietimo plėtotės kryptis

Švietimo sistema gera tik tada, kai ji sudaro palankiausias, labiausiai auginančias asmenybės sąlygas ugdytis kiekvienam pagal asmens galias ir poreikius.

Pradėjus visą specialųjį ugdymą finansuoti iš valstybės biudžeto, auga mokinių skaičius specialiosiose mokyklose, specialiosiose klasėse. 2014–2015 m. m. mokėsi 100 mokinių daugiau nei 2013–2014 m. m. Tai nėra tinkamiausias būdas ugdyti specialiųjų ugdymosi poreikių turinčius vaikus. **Specialiosios mokyklos** reikalingos tik tiems vaikams, kuriems būtinas ypatingas ugdymas, kompleksinė pagalba (*pvz., ne tik švietimas, bet ir sveikatos priežiūra, socialinės ir kitos vaikui reikalingos paslaugos*). Visiems kitiems specialiųjų ugdymo poreikių turintiems vaikams būtina sudaryti sąlygas ugdytis ir gauti pagalbą mokyklose, esančiose arčiausiai gyvenamos vietos. Specialiosiose mokyklose turi būti mažai vaikų, kokybiška aplinka, aukšta dirbančių specialistų kompetencija (**Ministrės pvz.**).

Kelia rūpestį, kad šiuo metu net 14 savivaldybių pradinėse mokyklose nėra pagalbos specialistų. Vaikas ir jo tėvai neturi vargti ieškodami pagalbos, o tarpžinybinis bendradarbiavimas savivaldybėse turi užtikrinti kompleksinės pagalbos „vienkanalę“ sistemą, tai yra ne vaikas ir jo tėvai turi „lakstyti“ po skirtingas institucijas, o suderinta paslaugų sistema turi garantuoti sklandžią pagalbą.

Neretai pasitaiko, kad **Vaiko gerovės komisija** yra tik formali, sudaryta tik todėl, kad rekomenduojama teisės aktais, ir jos veikla imituojama. Nei mokyklų Vaiko gerovės komisijų, nei savivaldybių Vaiko gerovės komisijų veikloje negali būti jokios imitacijos.

Vaiko pažangos ir tobulėjimo paskata – kaupiamasis ir kriterinis vertinimas

Pagrindiniuose valstybės dokumentuose (Lietuvos pažangos strategijoje „Lietuva 2030“, Valstybinėje švietimo 2013–2022 metų strategijoje, 16-osios Vyriausybės programoje) numatyta **pertvarkyti mokinių pasiekimų vertinimą į kaupiamąjį, įtraukiant galimybę ir mokiniui pačiam save įsivertinti.**

Pabrėžiu, visais lygmenimis (ir nacionaliniu, ir regioniniu, ir mokyklos, ir asmeniniu) svarbus **įsivertinimo ir išorinio vertinimo kultūros puoselėjimas**. Pridurčiau iš ilgametės savo vadybinės praktikos: vertinimas mokykloms nurodo tobulinimo kryptį. Vertinant labai svarbus mokytojo vaidmuo, tačiau kartais ta veikla profanuojama. Mokytojas neturi bijoti, kad apibendrinamas turimą informaciją ar vesdamas pamoką suklydo, ne viskas iškart pavyko. Filosofas Algis Mickūnas teigia, kad per klaidas žmogus tampa atsakingas. Svarbu išmokti taisyti savo pačių klaidas: ir mokytojui, ir mokiniui.

Mokinių mokymosi pasiekimų stebėsenos srityje norima **daugiau galių suteikti mokyklai**. Jau šiais mokslo metais numatoma pateikti mokykloms antrojų ir šeštųjų skaitymo, rašymo ir matematikos pasiekimų **vertinimų įrankius**.

Įsipareigojame konsultuoti savivaldybes ir mokyklas efektyviai panaudoti turimus mokinių pasiekimų vertinimo duomenis. Gebėjimas naudotis turimais duomenimis ir planuoti tolesnį mokymą ir mokymąsi yra mūsų silpnoji sritis, deja, visais lygmenimis.

Šiuo metu numatomi nemaži pokyčiai plečiant **mokinių mokymosi pasiekimų stebėseną**, informuojant tėvus apie jų vaikų pasiekimus ir svarbiausia – operatyviai teikiant mokiniams būtiną **mokymosi pagalbą**. Patikimą grįžtamąją informaciją turi laiku gauti mokiniai ir tėvai, taip pat ir jie turi teikti informaciją apie vaiką mokytojui, kad mokinys būtų sėkmingai ugdomas. Be laiku suteiktos ir reikalingos mokymosi pagalbos, neturi būti paliktas nė vienas Lietuvos vaikas. Turime pripažinti, kad tam didelių išteklių neturime, bet kiekviena mokykla gali efektyviau naudoti mokinio ugdymo poreikiams, mokymosi pagalbai skirtas valandas, o ne jas atiduoti papildomai kokiam nors dalykui mokytis.

Viena iš didžiausių Lietuvos švietimo problemų – didžiulis **mokyklų kokybės atotrūkis**. Nustatyta netolygi pamokų kokybė ne tik atskirose mokyklose, bet ir atskirose savivaldybėse. Ypač nerimą kelia tai, kad kasmet visoje Lietuvoje fiksuojame krintančią pamokos kokybę, ypač 8–10 klasių.

Būtina savivaldybių administracijų švietimo padaliniais, švietimo centrams, pedagoginėms-psichologinėms tarnyboms, ministerijai ir jai pavaldiems centrams, universitetams atsigręžti į mokyklą, padėti jai gerinti veiklą. Ir ne į darbą su pavienėmis keliomis mokyklomis už didelius projektų pinigus. Savivaldybei turi būti svarbios visos jos mokyklos, o ministerijai ir jos pavaldžioms įstaigoms – visa švietimo sistema.

Dar vienas opus, nuolat mūsų diskusijų neaplenkiantis klausimas – **egzaminai, pasiekimų patikrinimas**. Šiuo metu funkcionuojanti brandos egzaminų sistema buvo pradėta kurti paskutinio 20 a. dešimtmečio viduryje. Tuometinei egzaminų reformai kelti tikslai dėl skaidrumo, korupcijos panaikinimo pasiekti, bet neišvengta rūšiavimo, rikiavimo. Švietimo bendruomenės nepasitenkinimą kelia brandos egzaminų koncentracija birželį, kas gerokai sutrikdo ugdymo procesą, ribota egzaminų turinio aprėptis ir trukmė. Turime pripažinti, kad dauguma dabartinių egzaminų vis dar orientuoti tik į kognityvinių akademinų žinių tikrinimą ir nesudaro galimybių įvertinti bendrųjų asmens kompetencijų, neatitinka mokymosi visą gyvenimą principo. Noriu pabrėžti: gabumai nesusiveda į egzaminus. Juk ne menkesni kitokių gebėjimų asmenys (*pvz., visa tauta džiaugiasi aukštų kinestetinių gebėjimų žmonėmis (Arvydu Saboniu, Rūta Meilutyte), muzikinių (Violeta Urmana), meninio intelekto (Romualdu Granausku)*). Ar jų talentai būtų galėję išsiskleisti, jei jie būtų „guldyti į **Prokrusto lovą**“ (būtų primygtinai verčiami įgyvendinti visus bendrus sistemos reikalavimus)?

Pasakysiu drąsiai: pasaulyje nėra surasto teisingo mokinių atžvilgiu vienkartinio pasiekimų vertinimo, egzaminų birželį, kaip mūsų praktikoje. Akivaizdu, kad iškilusi būtinybė subtiliau įvertinti mokinių gebėjimus ir įgūdžius, reikalingi esminiai pokyčiai bendrosioms ir socialinėms kompetencijos vertinti. Jau parengtas ir išbandytas naujo tipo vertinimo įrankis – brandos darbas, kurio programą ką tik patvirtinau. Brandos darbą planuojama įvesti nuo 2017–2018 mokslo metų. Laukia dar vienas svarbus darbas – diskusija su aukštosiomis mokyklomis dėl brandos darbo įvertinimo panaudojimo atrenkant abiturientus studijoms.

Nauja **mokinių vertinimo sistema** turi būti lankstesnė, teikti daugiau laisvės mokytojui profesionaliai ir kūrybiškai įgyvendinti ugdymo turinį, o vertinimą tolygiai subalansuoti per visą ugdymosi laiką, orientuojantis į mokinių amžiaus tarpsnius. Būtina pertvarkyti mokinių pasiekimų vertinimą į kaupiamąjį, įtraukiant galimybę mokiniui pačiam save įsivertinti. Tai didžiulis uždavinys Nacionaliniam egzaminų centrui. Šiais metais žadame parengti baigiamųjų egzaminų ir pasiekimų patikrinimo pertvarkos į kaupiamąjį kriterinio vertinimo sistemos koncepcijos projektą. Ministerija konsultuosis su specialistais, srities ekspertais, visuomene, socialiniais partneriais, kaip objektyviau įvertinti besimokančiųjų kompetencijas ir mokyklų darbą. Savivaldybių prašome daug dėmesio skirti formuojamojo vertinimo, kaip kasdienės praktikos klasėje, plėtrai, atitinkamai tobulinti pedagogų kvalifikaciją. Tikimės atsakingų universitetų veiksmų rengiant pedagogus, gebančius tinkamai vertinti mokinių ir mokyklos pažangą ir pasiekimus.

Neformaliojo vaikų ugdymo plėtra

Esu pasiryžusi pertvarkyti neformalųjį ugdymą. Būtina koncentruotis ne tik į muziką, daile, sportą, šokį, tačiau ir į mokslinę, ir techninę kūrybą, robotiką, gamtamokslius tyrimus, kraštotylinę ir kitokią, vaikams patinkančią intelektualinę veiklą. Norime, kad neformaliojo ir formaliojo švietimo dermė duotų gerų rezultatų.

Turėtume toliau diskutuoti dėl neformaliojo ugdymo finansavimo (*pvz., Švietimo ir mokslo institucijų registre kol kas neregistruota nė viena stovykla. Kas ir kokias kokybės paslaugas teikia?*) Taigi, ar iš tiesų švietimas turi dalintis savo ribotais ištekliais neregistruotiems švietimo teikėjams?

Džiaugiuosi, kad po septynerių metų pertraukos Švietimo ir mokslo ministerijoje įvyko Vaikų ir jaunimo socializacijos projektų konkursas. Tam skirta 100 tūkst. eurų.

Šiais mokslo metais pradėdame visuotinai įgyvendinti keturių (Anykščių raj., Klaipėdos raj., Panevėžio m. ir raj.) savivaldybių išbandytą ir pasiteisusią **neformaliojo švietimo krepšelio metodiką**. Skirstant lėšas neformaliajam ugdymui, vadovaujamesi visuotinio principu. Rengiamos rekomendacijos savivaldybėms dėl neformaliojo vaikų švietimo mokyklų veiklos kokybės vertinimo. Patvirtinau Neformalaus vaikų švietimo lėšų skyrimo ir naudojimo 2015 metų tvarkos aprašą. Pagal jį savivaldybės turi pasirengti neformalaus vaikų švietimo lėšų skyrimo ir naudojimo tvarkas ir panaudoti skirtas lėšas taip, kad ne mažiau kaip 20 proc. padaugėtų neformaliajame švietime dalyvaujančių vaikų, tačiau nebūtų sumažinamos savivaldybių lėšos.

Nuo šių mokslo metų stiprinamas dėmesys vaikams **mokyti plaukti**: tam 2015 metais Švietimo ir mokslo ministerija skyrė 28 tūkst. eurų, o 2016 metais Vyriausybė dar papildomai numatė skirti 145 tūkst. eurų.

2016 metų liepos 4–9 d. Vilniuje vyks 8-oji Lietuvos **mokinių dainų šventė** „Tu mums viena“. Dainų šventė yra išskirtinis Lietuvos kultūros reiškinys, kuriam ruošiamasi kelerius metus. Norint išvengti praėjusios Dainų šventės klaidų, sieksime tarpinstitucinio (policijos, sveikatos priežiūros, savivaldybių) bendradarbiavimo. Būčiau dėkinga, jei jūs, savivaldybių švietimo vadovai, tam skirtumėte asmeninį dėmesį.

Vaiko minimalios ir vidutinės priežiūros sistemos tobulinimas

Visi žinote nemalonios informacijos apie vaikų globos namus ir socializacijos centrus, **delinkventinio** (linkusių nusikalsti) elgesio mokinius, apie įstaigose ir už jų ribų besisukiojančius asmenis. Turime pripažinti, kad šie vaikų centrai, nežiūrint įdėtų ministerijos pastangų, nepajėgūs iš buvusių vaikų „kolonijų“ transformuotis į pažangias, modernias ugdymo ir kompleksinės pagalbos vaikui įstaigas. Rengiamais Vaiko minimalios ir vidutinės priežiūros įstatymo pakeitimais siekiama įteisinti, kad vaiko problemos būtų sprendžiamos mokykloje, globos namuose, neatidėliotinai, *čia ir dabar*.

Vaikai neturi patekti į vaikų socializacijos centrus už menkniekius (*pvz., tik už mokyklos nelankymą ar panašius vaiko „nusikaltimus“*), kaip pasitaiko dabar. Todėl bus steigiami naujo tipo maži (ne daugiau nei 20 vaikų) vaikų socializacijos centrai, padėsiantys vaikui resocializuotis, sudarysiantys sąlygas dalyvauti bendrojo ugdymo ar profesinio mokymo programose, neformaliojo švietimo veiklose.

Preveninės veiklos mokyklose stiprinimas

Preveninę veiklą traktuočiau šiek tiek plačiau nei kaip išankstinį netinkamos veiklos, elgesio užkirtimą. Pirmiausia mokyklose preveninė veikla turi būti skirta tinkamiems įgūdžiams ir

vertybėms formuotis. Mums svarbi turi būti mokinio sveikata plačiąja prasme – turime dėmesį sutelkti į dvasinę, psichinę, fizinę, kultūrinę ir socialinę mokinio gerovę.

Turime pripažinti, kad smurto ir patyčių atvejai dar dažnas reiškinys mūsų visuomenėje. Ne išimtis yra ir mokyklos. Ne vienoje yra netinkamas psichologinis emocinis fonas, trukdantis vaikams ugdytis, gerai jaustis. Kodėl taip yra? Juk vykdomė daugybę patyčioms mažinti skirtų programų ir projektų. Tarptautinio mokyklinio amžiaus vaikų gyvenimo ir sveikatos tyrimo duomenimis, 2014 m. Lietuvoje patyčių mokykloje nepatiria tik vos kas trečias mokinys. Mokiniai pradeda skųstis ir patyčiomis virtualioje erdvėje. Iš savo praktikos gerai žinau, kad mokyklos pajėgios sumažinti patyčių laipsnį, atpažindamos pirmuosius menkiausius patyčių pasireiškimus ir nedelsiant tai stabdydamos.

Sutinku, alkoholio, tabako ir narkotikų vartojimo prevencijos priemonės sunku taikyti miestuose, kur daug žmonių, tėvai, kaimynai darbe, ar kaime, kur socialinė terpė nėra palanki, bet pastangas žūt būt reikia dėti. Būkime budrūs, pasitelkime atitinkamas institucijas ir spęskime problemas, neduokime pagrindo įtarti, kad narkotikai mokiniams platinami mokykloje ar greta jos. Padėkim apsaugoti vaikus.

Gera vadyba – pokyčių garantas

Galiu teigti, kad švietimo sistemoje, mokyklose yra demokratija, galbūt ji kartais prastai valdoma (*pvz., pasireiškia balsai: vaikui reikia leisti viską. Ne! Tada jau ne demokratija.*). Mums reikia orios laikysenos ir profesionalios vadybos, grįstos duomenimis. Turime puoselėti **demokratinės vadybos, pasidalytosios lyderystės** principus, telkti žmones kokybę laiduojantiems darbams, juos palaikyti ir motyvuoti.

Viena iš būtinų sąlygų įgyvendinti demokratinį mokyklos valdymą yra **mokinių ir tėvų savivaldos** plėtra. Tačiau man bendraujant su mokiniais ir tėvais tenka išgirsti nusiskundimų, kad jie pasigenda savivaldybių specialistų, atsakingų už mokinių savivaldą, dėmesio ir pagalbos. Todėl kviečiu atsakingus specialistus su mokiniais ir tėvais bendrauti ne formaliai, bet iš širdies, padėti jiems išspręsti iškilusias problemas, dalintis turima informacija.

Noriu su jumis pasitarti dėl **savivaldybės administracijų švietimo padalinių vaidmens, dėl savivaldybės lygmens švietimo politikos**. Kaip jau anksčiau minėjau, svarbiausias visų švietimo sistemos politikų, iš jų ir savivaldybių politikų, uždavinys – stiprinti švietimo kokybę, gerinti mokinių pasiekimus. O savivaldybių švietimo padalinių pareiga – analizuoti švietimo būklę mokyklose, savivaldybėje, teikti duomenimis grįstą informaciją, siūlyti politikams, mokykloms švietimo tobulinimo kryptis. Tačiau realios, patikimos būklės analizės nebus, jei tai bus daroma tik kabinetuose. O taip kai kuriose savivaldybėse yra. Manau, kad kai kurie švietimo skyrių specialistai nepakankamai išmano mokyklų gyvenimo, menkai prisideda buriant žmones, per mažai skiria dėmesio, kad mokyklų veikla būtų orientuota į pamokos kokybės, mokinių pasiekimų gerinimą.

Vienas iš savivaldybėms skaudžių klausimų – **mokyklų tinklas**. Jau šį rudenį turime susitarti ir imti rengti naujus tinklo pertvarkos planus. Atėjo laikas planuojant pokyčius mokyklų tinkle remtis informacija apie mokinių pažangą ir pasiekimus, mokyklų pridedamąją vertę. Siūlytume nesiorientuoti tik į „išgyvenimo“ politiką.

Atkreipiu dėmesį dar į vieną svarbų darbą – **pasirengimą Lietuvos narystei Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijoje**. Narystė joje – Vyriausybės prioritetas. Privalome įsitraukti į šios organizacijos vykdomus tyrimus ir naudojantis tyrimų duomenimis kurti informaciją grįstą vadybos kultūrą.

Pedagogų kvalifikacijos perspektyva

Visada sakiau ir sakysiu: būtina mokytojui sudaryti palankias kūrybiškai ir iniciatyviai reikšties darbo **sąlygas**. Tai nereiškia, kad turime būti pernelyg atsipalaidavę ir nesiekti aukštesnės ugdymo kokybės – reiklumas ir atsakomybė dėl rezultatų būtina.

Man rūpestį kelia pedagogų **darbo, jų krūvio ir kvalifikacijos atitikties** klausimas. Dalis vadovų ir mokytojų yra pensinio amžiaus, o dalis jaunesnio amžiaus mokytojų dirba keliose mokyklose minimaliu krūviu. Kai kuriuose regionuose šie klausimai yra ganėtinai aštrūs. Turime sparčiai kintančią situaciją regionuose, todėl privalome atidžiai stebėti demografines tendencijas ir ieškoti pedagogų pertekliaus ar trūkumo problemų sprendimo būdų.

Kitas svarbus klausimas – **pedagogų rengimas, kvalifikacijos tobulinimas**. Apie tai vis užsimenu ir užsimenu. Dažnai įvedamos naujovės ar nustatomos ugdymo proceso spragos (*pvz., berniukų mokymas, aukštesnio lygio užduočių atlikimas*). Man ne kartą teko girdėti mokytojų nepasitenkinimą, kaip įgyvendinti integruojamas programas. Privalome kuo aiškiau pateikti metodinius patarimus. Pedagogų ir, žinoma, mokyklų **vadovų atestacija ir vertinimas** turi būti susietas su mokyklos ir mokinių pažangos rezultatais ir pasiekimais.

Neatsitiktinai ši metinė švietimo konferencija vyksta Lietuvos edukologijos universitete, pagrindinėje pedagogų rengimo kalvėje. Prašome visų, rengiančių pedagogus, pateikti **mokslinių išvadų su pagrįstomis rekomendacijomis**, šiuolaikinių dalykų didaktikų, ir, be abejonės, tinkamai parengti **būsimojus mokytojus**, gebančius dirbti individualizuotai, personalizuotai, pagal kiekvieno vaiko mokymosi galias ir poreikius, efektyviai organizuoti ugdymo procesą, mokinio pažangos ir rezultatų vertinimą, grįžtamąjį ryšį.

Formaliojo ir neformaliojo suaugusiųjų švietimo plėtra

Lietuva turi puikias galimybes plėtoti tolesnį suaugusiųjų mokimąsi – Lietuvoje beveik visi yra įgiję aukštesnį nei vidurinį išsilavinimą (neįgiję tik 6,6 proc., ES šalių vidurkis – 24,8 proc.).

Silpnoji Lietuvos švietimo sistemos grandis yra suaugusiųjų neformalusis švietimas. 2014 m. tik 5 proc. (21 vieta Europos Sąjungoje) suaugusiųjų dalyvavo švietime. Didysis mūsų rūpestis – įtraukti daugiau suaugusiųjų į mokymosi visą gyvenimą programas. Šiais metais priimto Neformaliojo suaugusiųjų švietimo ir tęstinio mokymosi įstatymo įgyvendinimas turėtų pagerinti suaugusiųjų švietimą. Tuo turės rūpintis **suaugusiųjų švietimo veiklos koordinatorius**.

Noriu atkreipti dėmesį ir į **formalųjį suaugusiųjų švietimą**. Pagal 18–24 m. jaunimo, įgijusio bendrąjį vidurinį išsilavinimą, dalį Lietuva pasižymi gerais rezultatais Europos Sąjungos kontekste. Vis dėlto mūsų šalies kaime net 8,8 proc. jaunimo neturi išsilavinimo ir nesimoko (plg. mieste – 4,2 proc.), iš jų 7 proc. vaikinai (plg. 4,6 proc. moterys). Pedagogai žino, paauglystėje dalis pasiklysta savo paieškose, vėliau norėtų įgyti išsilavinimą, bet jau „šaukštai po pietų“, nes nėra formaliojo ugdymo suaugusiųjų mokyklų. O juk galima taikyti ir nuotolinį mokymąsi, ir eksterną – būtina **formų įvairovė** ir jų paieška. Savivaldybes raginu kviesti suaugusiųuosius ir organizuoti jų švietimą.

Profesinio mokymo plėtra

Nenorėčiau apeiti profesinio mokymo, tuo labiau, kad dalis savivaldybių yra aktyvios šios srities dalyvės. Profesinis mokymas vis dar nėra visuomenės taip aukštai, kaip, sakykim, Skandinavijoje, kotiruojamas, neretai kritikuojamas darbdavių. Visuomenės požiūris po truputį keičiasi palankumo link. Tą rodo padidėjęs mokinių (net 500-ais) priėmimas į profesinio mokymo programas.

Pastebiu, yra ir tam tikrų netolygaus išsilavinimo siekimo atvejų: kelinti metai baigę universitetus jaunuoliai stoja į profesines mokyklas. Ar viską padarė bendrojo ugdymo mokykla, kad vaikas išvengtų klaidžiojimo ir ar ne per brangiai kainuoja valstybei jaunų žmonių mokymasis pirmiausiai aukštoje mokykloje, po to profesinėje? Noriu atkreipti savivaldybių dėmesį, kad

išvengtume jaunų žmonių klaidų renkantis profesiją, būtina sudaryti sąlygas visiems mokiniams gauti **ugdymo karjerai, profesinio informavimo ir konsultavimo** paslaugas.

Studijų pokyčiai

Lietuva skiriasi nuo Vakarų šalių pernelyg didele orientacija siekiant karjeros per universitetines studijas. Norėtusi, kad mokyklos ir savivaldybės labiau orientuotų mokinius rinktis ne tik universitetus, bet ir profesinio mokymo įstaigas. Ką bekalbėsiu, vis dėlto mokinius, jų tėvus ir pedagogus jaudina stojimo į aukštąsias mokyklas galimybės. Vis dėlto turiu sąžiningai pasakyti, kad mane neramina aukštųjų mokyklų požiūris į bendrojo ugdymo mokyklas, nepasitikėjimas jomis, jų rezultatais. Gal per mažai šie švietimo sektoriai bendradarbiauja ir iš to kyla nepasitikėjimas vieni kitais, o situacijos įkaitu tampa abiturientas.

Pranešu, kad užtikrinant stabilumą ir nuoseklumą jau patvirtintas 2017 metų geriausiai vidurinio ugdymo programą baigusiuju **eilės sudarymo tvarkos aprašas**, kuris padės orientuotis mokiniams, kokių rezultatų baigdami mokyklą jie turėtų siekti.

Aukštosios mokyklos turėtų būti įpareigosios bent prieš pusę metų paskelbti konkursinio balo skaičiavimo formules ir minimalius konkursinius balus valstybės finansuojamoms ir nefinansuojamoms studijų vietoms ir visų įstojusiųjų konkursinius balus paskelbti Studentų registre. Rudenį šias idėjas aptarsime ir su akademinė bendruomene, ir su politikais. Studijų kokybės klausimas neišvengiamai bus svarstomas kartu su Mokslo ir studijų įstatymu Seimo rudens sesijoje. Šių metų priėmimo skaičiai dar kartą parodė, kad negalime aukštojo mokslo palikti savieigai. Valstybė privalo ginti savo interesą turėti kokybišką specialistų rengimą ir mokslą. Pribrendome pokyčiams.

Ugdymo finansavimas kokybei ir mokinių pasiekimams gerinti

Seimo priimta Valstybinė švietimo 2013–2022 metų strategija įpareigoja valstybės politikus švietimui skirti ne mažiau kaip 6 proc. nuo BVP. Šiuo metu skiriami 4,6 proc. Seimui siūlome formuoti biudžetą palaipsniui didinant švietimo ir mokslo finansavimą atsižvelgiant į bendrojo vidaus produkto augimą. 2017 m. švietimo ir mokslo išlaidos turėtų sudaryti 5,8 proc. BVP, o 2022 m. – 6 proc. BVP.

Paanalizuokime **finansiniu ir kokybės dermės** aspektu keletą detalių. Pavyzdžiui, visuomenė nepatenkinta, kad uždaromos mokyklos. Iš tiesų nesame dėl to laimingi ir mes, švietimo politikai ir administratoriai. Tai jautrus ir sunkus klausimas. Vis dėlto akivaizdu – mokinių skaičius dramatiškai mažėja jau apie 15 metų. Natūralu, kad mažoms mokyklos išsilaikyti nepakanka mokinio krepšelio lėšų. Be to, Lietuvos mokyklos turi išskirtinai nevienodą finansavimą (*pvz., mokinio krepšelio lėšų dalis skirtingose savivaldybėse vienam mokiniui vadovėliams ir mokymo priemonės skiriasi daugiau nei 10 kartų – nuo 15 iki 171 eurų*). Siekiant užtikrinti aukštesnę ugdymo kokybę mokyklose, socialinį teisingumą ugdytis kiekvienam mokiniui, nepriklausomai nuo gyvenamosios vietovės, mokyklos tipo ir dydžio, parengta ir nuo 2016 m. sausio 1 d. bus išbandoma eksperimentinė „**klasės krepšelio**“ **metodika** ne mažiau kaip penkiose savivaldybėse. Eksperimentui įgyvendinti reikės papildomai apie 4,6 mln. eurų. „Klasės krepšeli“ planuojama įvesti nuo 2017 m. sausio 1 d. visose savivaldybėse. Tam papildomai reikės apie 14 mln. eurų.

Post scriptum

Baigdamas noriu akcentuoti: ką bedarytume švietimo sistemoje, viskas turi būti nukreipta į **aukštesnio lygio švietimo kokybę, geresnį mokinių mokymąsi, palankesnę mikroklimatą, mokinio savijautą pamokoje, mokykloje** apskritai. Kartais patiriame itin skaudžių kaltinimų,

apsižodžiavimų, klijuojamos etiketės: užsitęsęs sovietizmas galvose, vergo mentalitetas, nemąstantis patriotizmas ir pan. Dėl to kaltinama ir švietimo sistema. Darosi apmaudu: tiek daug per reformos metus padaryta, pasiekta. Be abejo, kai kas nepavyko, nepasisekė, vėluoja. Suprantama, visų mūsų lūkesčiai dideli. Į juos turime reaguoti. Švietimo progresas yra ir civilizacijos progresas. Nenuneigsime, turime būti kūrybiški, ieškoti naujo turinio, naujų darbo formų, atitikti pasaulio raidos tendencijas, būti lyderiai. Kaip sakė pagrindinė ir iki šių dienų aktuali Lietuvos švietimo pertvarkų pradininkė, reformos filosofė prof. Meilė Lukšienė, *švietimas savo paskirtį geriausiai atlieka tada, kai jo raida lenkia bendrąją visuomenės raidą*. Verta susitelkti ir pasistengti, kad mūsų darbo rezultatai džiugintų mūsų piliečius, jaustumė pasididžiavimą Europos bendrijoje. Mes ugdome laisvų, pilietiškų, tolerantiškų, pasitikinčių savimi vaikų kartą. Mes ugdome Nepriklausomybės vaikus, ateities Lietuvos kūrėjus. Ir privalome jiems suteikti kokybiškiausią švietimą, koks yra mūsų galiose.